

Tiesu sistēma dalībvalstīs - Beļģija

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesens tika atjaunināta oriģinālvalodas [fr](#) versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlējis.

Jau ir pieejami tulkojumi šādās valodās: [bg](#) [es](#) [cs](#) [da](#) [de](#) [et](#) [el](#) [en](#) [hr](#) [it](#) [lt](#) [hu](#) [mt](#) [nl](#) [pl](#) [pt](#) [ro](#) [sk](#) [sl](#) [fi](#) [sv](#).

Šajā sadaļā ir iekļauts pārskats par tiesu sistēmu.

Tiesu sistēmas organizācija – tiesu sistēma

Beļģijas juridiskā sistēma ir **civiltiesību tradīcijas sistēma**, kuru veido kodificētu noteikumu kopums, ko tiesneši piemēro un interpretē.

Beļģijā tiesu un tribunālu organizācija ir **pilnīgā federālā kompetencē**.

Principi

Pirms izklāstīt tiesu sistēmas organizāciju Beļģijā, jāatgādina daži konstitucionāli un vispārīgi tiesību principi **par tiesu varas organizāciju**.

Ar Konstitūciju uz vienlīdzīgiem pamatiem ar diviem citiem varas atzariem – likumdošanas varu un izpildvaru – ir izveidota tiesu vara, ko īsteno tiesas. Līdz ar to paralēli citiem konstitūcijā nostiprinātajiem varas atzariem tiesas veido **neatkarīgu varas atzaru**.

Tiesu varu īsteno saskaņā ar konstitucionālajām un juridiskajām normām. Tiesas uzdevums ir spriest tiesu. Tādēļ tā piemēro tiesības – tā pieņem nolēmumus civilos strīdos un piemēro krimināltiesības personām, kuras ir izdarījušas pārkāpumu. Pastāv nošķirums starp tiesu iestāžu amatpersonām (tiesnešiem zemāka un augstāka līmeņa tiesās) un apsūdzības amatpersonām (valsts prokuratūra).

Saskaņā ar Konstitūcijas 144. un 145. pantu strīdi par pilsoniskajām tiesībām ietilpst tikai tiesu jurisdikcijā un strīdi par politiskajām tiesībām – tiesu jurisdikcijā, izņemot kad likumā paredzēts citādi.

Tiesas vai citas iestādes, kas īsteno tiesvedību, izveido tikai uz likuma pamata. Atbilstoši Konstitūcijas 146. pantam Beļģijā ir aizliegts izveidot jebkādas ārkārtas tiesas vai komisijas, lai kāds būtu to nosaukums.

Tiesu **sēdes** ir **atklātas**, izņemot kad tas apdraud sabiedrisko kārtību vai morāli; šādā gadījumā tiesa pieņem attiecīgu nolēmumu (Konstitūcijas 148. panta pirmā daļa). Tiesu sēžu atklātības princips citastarp ļauj nodrošināt tiesvedības pārredzamību.

Visus nolēmumus **pamato**. Tos pasludina atklātā tiesas sēdē (Konstitūcijas 149. pants). Konstitūcijā un Tiesu kodeksa (*Code Judiciaire/Gerechtig Wetboek*) 780. pantā noteiktais pienākums sniegt pamatojumu nozīmē, ka tiesai ir jāizvērtē pušu norādītie faktiskie un juridiskie apstākļi. Pamatojumam jābūt pilnīgam, skaidram, precīzam un pietiekamam. Pienākums sniegt pamatojumu tāpat kā tiesu varas neatkarība aizsargā tiesvedības puses pret iespējamu patvaļīgu rīcību, un puses, ņemot vērā sniegto pamatojumu, var izvērtēt, vai nolēmumu pārsūdzēt apelācijas kārtībā vai Kasācijas tiesā (*Cour de cassation/Hof van Cassatie*).

Konstitūcijas 151. panta pirmajā daļā ir nostiprināta **tiesnešu neatkarība** viņu pilnvaru īstenošanā un Valsts Padomes neatkarība izmeklēšanas un kriminālvajāšanas veikšanā individuālās lietās, to pakļaujot vienīgi atbildīgā ministra tiesībām noteikt, ka sākama kriminālvajāšana, un pieņemt saistošas kriminālpolitikas pamatnostādnes, tostarp attiecībā uz izmeklēšanu un kriminālvajāšanu.

Saskaņā ar Konstitūcijas 151. panta ceturto daļu tiesnešus amatā **ieceļ Karalis** atbilstoši likumā noteiktajiem nosacījumiem un kārtībai.

Tiesnešus amatā ieceļ uz mūžu. Tiesneši dodas pensijā likumā noteiktā vecumā un saņem pensiju likumā noteiktā apmērā. Atņemt vai apturēt tiesneša pilnvaras var tikai ar tiesas nolēmumu. Tiesnesi var pārcelt citā amatā vienīgi, viņu ieceļot jaunā amatā un ar viņa piekrišanu (Konstitūcijas 152. pants). Valsts Padomes ierēdņus amatā ieceļ un no amata atlaiž Karalis (Konstitūcijas 153. pants).

Tiesu iestāžu darbinieku atlīdzību nosaka ar likumu (Konstitūcijas 154. pants).

Turklāt tiesnešiem nav tiesību veikt atalgotu darbu valsts pārvaldē, izņemot, ja šis darbs tiek veikts bez atlīdzības un nerada interešu konfliktu atbilstoši tiesiskajam regulējumam (Konstitūcijas 155. pants).

Tiesu veidi

Beļģijā ir pieci galvenie tiesu apgabali, **piecas apelācijas tiesu jurisdikcijas**: Brisele, Lježa, Monsa, Ģente un Antverpene.

Šīs jurisdikcijas ir iedalītas tiesu rajonos, kuros katrā ir **viena pirmās instances tiesa**. Visā Beļģijas teritorijā pastāv 27 tiesu rajoni.

Turklāt tiesu rajonos atrodas **21 darba tiesa un 23 komercietas**.

Šie rajoni savukārt iedalās tiesu kantonos, kuros katrā atrodas **viena miertiesā**. Visā Beļģijas teritorijā pastāv 187 tiesu kantoni.

Katrā no desmit provincēm, kā arī Briseles administratīvajā apgabalā, ir **zvērīnāto tiesa**. Zvērīnāto tiesa nav pastāvīga tiesa. To sasauca katru reizi, kad apsūdzētajam ir jāstājas tās priekšā.

Pārkāpuma veids un smagums, strīda raksturs, kā arī attiecīgo naudas summu lielums nosaka **tiesas veidu**, kam jāizskata lieta.

Dažos gadījumos strīda raksturs ir apstākļi, kas nosaka piesaistāmo tiesu. Tādējādi mirtiesneša piekritībā ir strīdi kaimiņu starpā, savukārt pirmās instances tiesas piekritībā ir šķiršanās lietas. Pārējos gadījumos tiesas izvēli nosaka pušu statuss. Pamatā vairums strīdu tirgotāju starpā tiek izskatīti komercietās.

Tiklīdz ir noteikta piekritības tiesa, ir jānosaka **vieta**, kurā lieta būs jāizskata.

Civillietās tiesvedība var norisēt aizstāvamā domicila tiesā vai tās vietas tiesā, kur tikušas noslēgtas saistības vai kur tās būtu jāpilda.

Krimināllietās vienāda piekritība ir tiesai pārkāpuma izdarīšanas vietā, tiesai aizdomās turamā dzīvesvietā un tiesai vietā, kur apsūdzēto varētu atrast. Juridisko personu gadījumā tā ir tiesa vietā, kur reģistrēta to juridiskā adrese, un vietā, kur attiecīgā juridiskā persona veic komercdarbību.

Šajā sadaļā ir sniegts pārskats par tiesu organizāciju.

Tiesas un to hierarhija

Tiesas ir organizētas hierarhiski. Tiesu struktūra ir šāda.

4	KASĀCIJAS TIESA		
3	Apelācijas tiesas	Darba apelācijas tiesas	Zvērīnāto tiesas
2	Pirmās instances tiesas	Darba tiesas	Komercietas
1	Miertiesas	Policijas tiesas	

Pirmās instances tiesu nolēmumus sauc „*jugements/vonnissen*”. Apelācijas tiesu, darba tiesu, zvērīnāto tiesu un Kasācijas tiesas nolēmumus sauc „*arrêts/arresten*”.

Civiltiesas galvenokārt risina privātus strīdus gan fizisku, gan juridisku personu starpā.

Krimināltiesu uzdevums ir sodīt sodāmu nodarījumu izdarītājus, piemērojot likumā noteiktos sodus (ieslodzījums, sabiedriskais darbs, sodanauda u. c.).

Ir gadījumi, kad viena no pusēm nepiekrīt tiesas pasludinātajam nolēmumam. Attiecīgajai pusei un noteiktos gadījumos – trešais personai – ir iespēja izmantot dažādas **pārsūdzības iespējas**, lai panāktu lietas otrreizēju izskatīšanu. Pārsūdzības iespējas iedala divās kategorijās: parastās pārsūdzības iespējas un ārkārtas pārsūdzības iespējas.

Pastāv divu veidu parastās pārsūdzības iespējas – protests („*opposition/oppositie*”) un apelācija („*appel/hoger beroep*”). Izmantojot **protestu**, sev nelabvēlīgu nolēmumu var pārsūdzēt atbildētājs. Šādā gadījumā lietu otrreizēji izskata tā pati tiesa, kura pieņēmusi nolēmumu.

Izņemot ierobežotu gadījumu skaitu, kad tas nav iespējams, **apelācija** ir tiesības, ko var izmantot visas iesaistītās puses. Proti, lietas otrreizēju izskatīšanu var pieprasīt notiesātais, civilprasītājs krimināllietā, pieteicējs, atbildētājs vai Valsts Padome. Apelācijas sūdzību vienmēr izskata tiesa, kas ir augstāka līmeņa tiesa nekā tā, kura pieņēmusi sākotnējo nolēmumu.

Turpmākajā tabulā ir sniegts **pārskats par tiesām, kuras izskata apelācijas sūdzības**, atkarībā no tā, kura tiesu iestāde izdevusi spriedumu, uz kuru attiecas apelācijas sūdzība.

Spriedums		Apelācija
Miertiesnesis	- civillietas	Pirmās instances tiesa (civillietu daļa)
	- komerclietas	Komerctiesa
Policijas tiesa	- krimināllietas	Pirmās instances tiesa (Krimināltiesa)
	- civillietas	Pirmās instances tiesa (Civiltiesa)
Darba tiesa		Darba apelācijas tiesa
Pirmās instances tiesa		Apelācijas tiesa
Komerctiesa		Apelācijas tiesa

Apelācijas posmā tiesneši (pirmās instances vai apelācijas tiesā) otro un pēdējo reizi apspriežas par lietas būtību un paziņo galīgo spriedumu. Tomēr pusēm vēl ir iespēja iesniegt **kasācijas sūdzību**.

Papildus parastajām pārsūdzības iespējām pastāv arī „**ārkārtas**” **pārsūdzības iespējas**, no kurām galvenā ir **kasācijas tiesvedība**. Šādā gadījumā Kasācijas tiesa nedarbojas kā trešā instance vai trešais tiesu līmenis. Kasācijas tiesa vērtē tiesību normu piemērošanu, taču atkārtoti nevērtē lietas faktiskos apstākļus.

Līdztekus iepriekšminētajām tiesām Beļģijā pastāv vēl divu veidu tiesas. Tām ir uzraugoša loma, un tās ir **Valsts Padome** un **Konstitucionālā tiesa**. Valsts Padome ir augstākā līmeņa administratīvā tiesa un kontrolē administrāciju. Tā iejaucas gadījumos, kad kāds pilsonis uzskata, ka administrācija nav ievērojusi likumu. Konstitucionālās tiesas uzdevums ir nodrošināt to, lai likumi, dekrēti un rīkojumi būtu atbilstīgi Konstitūcijai, un uzraudzīt pilnvaru pienācīgu nošķirumu Beļģijas publiskās administrācijas iestāžu starpā.

Juridiskās datubāzes

[Beļģijas tiesu varas portāls](#) cita starpā sniedz piekļuvi judikatūrai, Beļģijas tiesību aktiem un Beļģijas oficiālajam laikrakstam.

Vai piekļuve šīm datubāzēm ir bezmaksas?

Jā, piekļuve šai datubāzei ir **bezmaksas**.

Attiecīgās saites

Federālais publiskās pārvaldes dienests tieslietās

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lapa atjaunināta: 03/08/2017